

АПАРАТ ДЕРЖАВИ ЯК КАТЕГОРІЯ В НАУЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*Щетініна Т.О.,
к.і.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування*

До основних понять в теорії публічного управління безперечно належить дефініція «апарат держави». Апарат держави — це система державних органів, уповноважених здійснювати державну владу та управління по виконанню завдань і функцій держави. Апарат держави характеризується наступними ознаками:

- створюються і функціонують на основі єдиних принципів організації та функціонування;
- наділені спеціальними державно-владними повноваженнями;
- поділені на відокремлені ланки та підрозділи відповідно до принципу розподілу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову (є системним утворенням, що складається з юридично оформлених органів (певний правовий статус, встановлена компетенція), які функціонально поділені на гілки (галузі) влади, а за ієрархічними ознаками є супідрядними (нижчі, вищі));
- наявність у державному апараті державних службовців, які на професійній основі здійснюють свої повноваження від імені держави;
- наділені матеріально-технічними та організаційними засобами, що забезпечують реалізацію їх повноважень за рахунок державного бюджету;
- наявність нормативно закріпленої структури та законодавчо визначених повноважень (компетенції);
- застосовує у своїй діяльності в разі потреби державний примус;
- функціонування державних органів здійснюється у межах і в порядку, встановлених чинним законодавством, тобто в певних правових формах.

Відповідне визначення апарату держави та його характерних ознак зустрічаємо не тільки в науковій термінології публічного управління, але й в юридичній науці, зокрема, в теорії держави і права, в галузі конституційного та адміністративного права.

Необхідно відрізнити поняття «апарат держави» від «апарат державного органу». Останній являє собою сукупність працівників державного органу, які складають його штат.

Крім того, в науковій літературі зустрічаємо як поняття «апарат держави», так і поняття «державний апарат». При цьому складається враження, що поняття «державний апарат» є більш зрозумілим, більш вживаним та розповсюдженішим. Певною мірою це підтверджується і наявністю визначення державного апарату у Вікіпедії.

Науковці, що надають перевагу терміну «державний апарат» замість «апарат держави», розглядають його як систему державних органів. У зв'язку з чим С. В. Бобровник визначає орган держави як колективну чи індивідуальну структурну ланку апарату держави, що має нормативно закріплені владні повноваження, приймає загальнообов'язкові рішення, забезпечуючи їх виконання, у тому числі і примусовими засобами [2, с. 160].

Державний апарат – це конституційно передбачена система державно-владних структур, наділених визначеними повноваженнями представницького, управлінського та судового характеру.

Державний апарат є структурованою категорією. Структура державного апарату знаходить свій вияв через його внутрішню будову, а також через порядок взаємодії та співвідношення складових його елементів. Основними серед них є [3]:

- система органів державної влади;
- система органів державного управління;
- система судових органів.

Кожна з цих систем є носієм відповідної державної влади. Необхідно зазначити, що на відміну від теорії державного управління у юридичній літературі до органів державного апарату відносять також систему органів прокуратури, главу держави, збройні сили, міліцію, дипломатичні представництва за кордоном, правоохоронні органи, установчу владу та контрольну владу.

Апарат держави – це система всіх державних органів, що організують здійснення завдань, виконання відповідних її функцій у межах своєї компетенції [1, с. 87]. Розуміння поняття «апарат держави» виходить далеко за рамки теоретичних міркувань і виступає міцним підґрунтям для практичного функціонування всього механізму держави. Без чіткого розуміння сутності апарату держави, його ознак та функцій не можна говорити, наприклад, про ефективність його діяльності, про визначення критеріїв цієї ефективності, втрачається доцільність у дискусіях щодо структури апарату держави. Апарат держави – це не механічне поєднання його окремих органів, а їх чітко організована, строго впорядкована цілісна система. Спільність економічної основи різних державних органів і організацій та єдність їх політичної основи мають вирішальний вплив на функціонування та сталий розвиток апарату держави як цілісної системи.

Список використаних джерел

1. Кириченко В.М. Теорія держави і права: модульний курс : [навч. посібник] / В. М. Кириченко, О. М. Куракін. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 264 с.
2. Бобровник С.В. Проблеми теорії держави і права. Курс лекцій : [підручник] / С. В. Бобровник. – К. : КУП, 2004. – 120 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : [підручник] / О. Ф. Скакун. – К. : Правова єдність, 2010. – 522 с.